

KATALOGY ČESKÝCH KNIHOVEN NA INTERNETU Z POHLEDU UŽIVATELE

Ivo Brožek, Pedagogická fakulta UJEP Ústí nad Labem

Když jsem se zamýšlel nad vhodným tématem příspěvku, napadlo mne pokusit se podívat na Internet očima uživatele, který chce vyhledávat v on-line katalozích českých knihoven. Těchto katalogů stále přibývá a nabízejí se zde široké možnosti pro vyhledávání. Tato stať si nicméně neklade za cíl podat vyčerpávající rozbor problematiky, spíše poukázat na některé aspekty (původně jsem zamýšlel též porovnávat katalogy z hlediska kvality katalogizace a rychlosti zpracování, což se ukázalo jako nereálné). Je zachycen stav koncem června 1999.

Vzhledem k všeobecnému rozšíření prostředí WWW a uživatelské přívětivosti nástrojů Internet Explorer a Netscape Navigator pomímám jiné alternativy – telnetový přístup, který je sice méně komfortní, ale přináší další možnosti vyhledávání (je u 14 knihoven, další jej z bezpečnostních důvodů již zrušily – UK Praha, UP Olomouc).

Jak najít katalog?

Hledání adresy katalogu, o který má uživatel zájem, je zpravidla prvním krokem. Jak jsem předpokládal, nějaký univerzální a úplný „rozcestník“ obsahující propojení na on-line katalogy v Česku neexistuje.

Jednou možností přístupu je použití vyhledávacího serveru Seznam (www.seznam.cz), kde v oddílu Instituce, pododdílu Knihovny je rubrika „On-line katalogy“ obsahující 29 odkazů (kromě odkazů na jednotlivé knihovny je zde mj. odkaz na on-line katalogy vysokoškolských knihoven s 55 položkami, na www katalogy knihoven používajících systém LANius s 40 položkami, na www katalogy knihoven se systémem Rapid Library s 6 položkami), přístup na on-line katalogy dalších knihoven je však možný i z dalších rubrik: Státní vědecké knihovny (13 odkazů), Univerzitní (14 odkazů), Okresní (17 odkazů), Městské (32 odkazů), přímo v pododdílu Knihovny je dalších 32 odkazů (též na knihovny patřící do některé z uvedených rubrik). Vyhledávací server Atlas (katalog.atlas.cz) má v rubrice Knihovny 59 odkazů a v podrubrice Odborné knihovny dalších 20 odkazů. Vyhledávací server Uzdroje je nyní v reorganizaci. Většinou jsou to odkazy na www stránky knihoven, z nichž se rychleji či pomaleji přejde do katalogu.

Přehlednější je přístup z přehledu českých knihoven, který ve Státní vědecké knihovně v Českých Budějovicích vede V. Pávek (www.cbvk.cz/libracz.html) a na němž jsou u jednotlivých uvedených knihoven odkazy přímo na

jejich katalogy (jak s www přístupem, tak telnet) – celkem u 89 knihoven. (Není divu, že na tuto stránku je odkaz z www stránek četných českých knihoven.)

Další možnost poskytuje server „Knihovna knihoven“ (www.knihovna.cz), zřízený v Okresní knihovně v Prostějově. Přímý odkaz na on-line katalogy zde není, ale lze provést vyhledávání v databázi knihoven s volbou kritéria „knihovna má on-line katalog“. Výsledkem byl seznam 62 odkazů.

Konfrontací a ověřením několika pramenů jsem se pokusil sestavit seznam dostupných on-line katalogů, který je uveden v příloze (celkem jsem napočítal 106 katalogů; jsem si vědom toho, že než tento sborník vyjde, může dojít ke změnám a doplnění dalších knihoven).

Jak se v katalogu orientovat?

Když se tedy uživatel dostane k požadovanému katalogu, musí se v něm umět orientovat. Považuji za výhodné, že v českých knihovnách je rozšířeno několik málo knihovnických systémů, což je jistě výhodné při vyhledávání v nich. Mezi on-line katalogy to jsou zejména:

- Aleph
- LANius
- T-series (dříve TINLIB), webovské rozhraní TINWEB
- KP-systém
- Rapid Library

(Jak každý pochopí, počet instalací přitom není hlavním parametrem významu – např. Aleph má sice málo instalací, ale ve velkých a významných knihovnách.)

Podle čeho lze v katalozích vyhledávat?

V katalozích T-series lze listovat nebo vyhledávat podle údajů: název, autor, nakladatel, předmětová skupina, výraz tezauru, klíčové slovo z názvu.

V katalozích LANius lze použít jednoduché vyhledávání podle autora, názvu, klíčového slova, nebo profesionální vyhledávání v 27 údajích záznamu a jejich kombinaci.

V katalozích Aleph lze prohlížet nebo vyhledávat; údaje se liší v jednotlivých knihovnách, např. v katalogu Národní knihovny lze prohlížet údaje: název, autor, korporat. autor, edice, nakladatel, ISBN, předmětové heslo, MDT; jednoduchým vyhledáváním lze hledat podle údajů: název, autor, korporat. autor, klíč. slova, nakladatel, místo vydání, rok vydání, druh dokumentu, jazyk dokumentu, jazyk originálu, další možnosti přináší složitě vyhledávání.

V Knihovně Akademie věd ČR je použit vyhledávací systém Excalibur, přinášející široké možnosti, obávám se však, že pro běžné uživatele není jeho použití dostatečně vysvětleno.

V katalozích KP-systém lze vyhledávat podle názvu, autora, klíčového slova, popř. podle „obecného“.

V katalozích Rapid library lze vyhledávat podle názvu, autora, předmětového hesla, roku vydání, jazyka, popř. podle kombinace těchto údajů.

Lze současně hledat ve více knihovnách?

Pro uživatele, který hledá určitou knihu (zejména ne zcela běžnou), je bezesporu výhodnější místo prohledávání více katalogů jednotlivých knihoven mít možnost současně zkoumat fondy více knihoven.

Možností je několik a vzájemně se doplňují:

– Souborný katalog ČR – o něm bude příspěvek G. Krčmařové

– SKAT – souborný katalog knihoven užívajících systém LANius (momentálně nepřístupný)

– KAKS – souborný katalog státních vědeckých knihoven (již není doplňován)

– souborné katalogy v rámci vysokých škol (Univerzita Karlova v Praze, České vysoké učení technické v Praze) nebo zahrnující veřejné knihovny na území okresu (Vsetín, Bruntál)

Zajímavé jsou distribuované či virtuální souborné katalogy, v nichž je požadavek posílán do všech připojených katalogů:

– „Souborný dotaz do více katalogů“ na serveru STK (vyhledává v 7 alephovských katalozích)

– „Meziknihovní výpůjční systém“ Regionální knihovny Karviná, který vyhledává v on-line katalozích 70 knihoven (pro zaregistrované knihovny přináší i možnost elektronické objednávky MVS)

– TINWEB (webovské rozhraní pro T-series) umožňuje kromě hledání ve vlastním katalogu zvolit vyhledávání v některých dalších nebo ve všech 33 on-line katalozích knihoven používajících tento software

Další možnosti

Kromě on-line katalogů knih jsou v některých knihovnách k dispozici on-line katalogy článků (např. Národní knihovna, Státní technická knihovna, SVK České Budějovice) nebo speciálních druhů literatury.

Jiným způsobem prezentace katalogu je zpřístupnění naskenovaných lístkových katalogů v obrazové podobě (Národní knihovna, Knihovna Akademie věd, Parlamentní knihovna, Moravská zemská knihovna). Vyhledávání je sice pomalé, pouze podle záhlaví, nicméně tento způsob umožňuje zpřístupnit na Internetu katalogy starší vrstvy fondu, která v digitální formě dostupná nebude nikdy nebo až za mnoho let.

Výhledy

Za několik posledních let došlo k velkému rozmachu ve zpřístupnění katalogů českých knihoven na Internetu (z velkých knihoven chybí snad jen Státní vědecká knihovna v Olomouci, Knihovna Národního muzea, Ústřední zemědělská a lesnická knihovna). Před cestou do knihovny se tak v mnoha případech můžeme dozvědět, zda požadovaný dokument je ve fondu a pokud ano, zda není vypůjčen. Velké možnosti se nabízejí pro urychlení meziknihovní výpůjční služby, pro zpracování rešerší. (Jen ta sdílená katalogizace, zdá se, pořád pokulhává.)

Přehled katalogů českých knihoven na Internetu

Ústřední a státní vědecké knihovny

název knihovny	systém	http://	
Národní knihovna Praha	Aleph	www.nkp.cz/baze_dat/altnk.htm	
Moravská zemská knihovna Brno	Aleph	opac.mzk.cz:4000/ALEPH	*
SVK České Budějovice	T-series	www.cbvk.cz/tinweb/k6.cgi	
SVK Hradec Králové	Koniáš	www.svkhk.cz/win/konias/konias.htm	*
SVK Kladno	RL	www.svklk.cz/cgi-bin/rl_entry	
SVK Liberec	RL	www.svkli.cz/cgi-bin/rl_entry	
SVK Ostrava	T-series	www.svkos.cz/cgi-bin/k6	
SVK Plzeň	KIMS	kat.svkpl.cz/scripts/kims.cgi	
SVK Ústí nad L.	T-series	sco.svkuu.cz/cgi-bin/k6	
Státní technická knihovna Praha	Aleph	www.stk.cz/cgi-bin/charset/katalogy/kat_knih.htm?charset=CP1250	
Státní pedagog. knihovna Praha		alfa.uiv.cz/cgi-bin/toCP1250/spkk/katalog.htm	
Knihovna Akademie věd Praha	Excal.	www.lib.cas.cz/knav/cz/katalogy.htm	
Národní lékařská knihovna Praha	Aleph	nlkdec.nlk.anet.cz/ALEPH/	
Souborný katalog ČR	Aleph	omega.nkp.cz:4001/ALEPH/CZE/SKK/SKK/SKK/START	
SKAT	LANius	www.skat.cz	*
KAKS	Aleph	opac.mzk.cz:4000/ALEPH	*

Vysokoškolské knihovny

Univerzita Karlova Praha	T-series	sd.ruk.cuni.cz/tin-bin/k6	
– Evangelická teologická fakulta	T-series	www.etf.cuni.cz/katalog/k6	
– Filozofická fakulta UK	T-series	www.ff.cuni.cz/tinweb/cgi-bin/k6	

– 1. lékařská fakulta UK	T-series	www.lf1.cuni.cz/cgi-bin/k6	
– 2. lékařská fakulta UK	T-series	www.lf2.cuni.cz/cgi-bin/k6	
– 3. lékařská fakulta UK	T-series	www.lf3.cuni.cz/cgi-bin/k6	
– Lékařská fakulta UK Plzeň	T-series	www.lfp.cuni.cz/cgi-bin/k6	
– Matematicko-fyzikální fakulta	T-series	www.karlin.mff.cuni.cz/cgi-bin/k6	
– Právnická fakulta UK	T-series	ruzenka.prf.cuni.cz/cgi-bin/k6	*
– Přírodovědecká fakulta UK	Aleph	lib.natur.cuni.cz:4001/ALEPH	
Masarykova univerzita Brno			
– Ekonomicko-správní fakulta	T-series	ics.muni.cz/cgi-tin/k6-esf	
– Fakulta informatiky MU	T-series	ics.muni.cz/cgi-tin/k6-fi	
– Filozofická fakulta MU	T-series	ics.muni.cz/cgi-tin/k6-ff	
– Fakulta sociálních studií	T-series	ics.muni.cz/cgi-tin/k6-fss	
– Lékařská fakulta MU	T-series	ics.muni.cz/cgi-tin/k6-lf	
– Pedagogická fakulta MU	T-series	ics.muni.cz/cgi-tin/k6-pedf	
– Právnická fakulta MU	T-series	ics.muni.cz/cgi-tin/k6-prf	
– Přírodovědecká fakulta MU	T-series	ics.muni.cz/cgi-tin/k6-prif	
Univerzita Palackého Olomouc	T-series	tin.upol.cz/cgi-bin/k6	
Jihočeská univerzita České Budějovice			
– Biologická fakulta	T-series	tinweb.jcu.cz/ tinweb/cgi-bin/k6bf.cgi	

– Pedagogická fakulta	T-series	tinweb.jcu.cz/ tinweb/cgi-bin/k6pf.cgi	
– Teologická fakulta	T-series	tinweb.jcu.cz/ tinweb/cgi-bin/k6tf.cgi	
– Zemědělská fakulta	T-series	tinweb.jcu.cz/ tinweb/cgi-bin/k6zf.cgi	
Západočeská univerzita Plzeň	Aleph	pandora.zcu.cz:4001/ALEPH/CZE/ ZUP/ZUP/ZUP/FIND-A?	*
Ostravská univerzita	T-series	omega.osu.cz/tin-bin/k6	
Slezská univerzita Opava			
– Filozoficko-přírodovědecká fakulta	T-series	tin.fpf.slu.cz/cgi-bin/k6	
Univerzita J. E. Purkyně Ústí nad Labem	T-series	tinlib.ujep.cz/cgi-bin/k6	
Vysoká škola pedagogická Hradec Králové	KP-systém	lib.vsp.cz/knihy.htm	
České vysoké učení technické Praha	KP-systém	platan.vc.cvut.cz/knihovna/katalog.phtml.cz	
Vysoké učení technické Brno	T-series	tinlib.vutbr.cz/cgi-bin/k6	
Vysoká škola báňská Ostrava	T-series	tinlib.vsb.cz/cgi-bin/k6	
Univerzita Pardubice	KP-systém	library.upce.cz/knihovna/kat_uv.htm	
VŠCHT Praha	Aleph	lib-c.vscht.cz/knihovna/aleph.html	*
VŠE Praha	T-series	library.vse.cz/cgi-bin/k6	
MZLU Brno		www.mendelu.cz/intr/wwwisis/	

Okresní a městské knihovny

MK Bohumín	LANius	www.knih-bohumin.cz/LANius/baze.htm	*
OK Bruntál	KP-systém	knihovna.inext.cz/bruntal/knihy.htm	
MK Břeclav	LANius	www.knihovna-br.cz/LANius/baze.htm	
MK Česká Lípa	LANius	www.knihovna-cl.cz/LANius/baze.htm	

MK Český Krumlov	LANius	www.knih-ck.cz/LANius/baze.htm	
MK Český Těšín		195.75.75.10/ct/knihy.htm	
MK Děčín	LANius	baze.dcknihovna.space.cz/LANius/baze.htm	*
MK Frýdek-Místek	LANius	mkmistek.mps.cz/LANius/baze.htm	
MK Havířov	LANius	www.knih-havirov.cz/LANius/baze.htm	
OK Havlíčkův Brod	LANius	www.okhb.cz/LANius/baze.htm	
MK Hranice na Moravě	LANius	katalog.mek.hranet.cz/baze.htm	*
SKKS Chomutov	LANius	www.skks.cz/LANius/baze.htm	
MK Chrudim	T-series	tinweb.knihovna-cr.cz/cgi-bin/k6	
MK Jindřichův Hradec	LANius	www.knih-jh.cz/baze.htm	
Knihovna Karlovy Vary	LANius	www.knihovna.kvary.cz/LANius/baze.htm	
Regionální knihovna Karviná		195.75.75.10/rkka/knihy.htm	
MK Klatovy	LANius	www.knih-kt.cz/LANius/baze.htm	
Knihovna Kroměřížska Kroměříž	LANius	www.knihkm.cz/LANius/baze.htm	
Knihovna K. H. Máchy Litoměřice	LANius	www.oklitomerice.cz/LANius/baze.htm	
MK Louny	LANius	knihovna.arsys.cz/LANius/baze.htm	*
MK Mariánské Lázně	LANius	lanius.vkta.cz/mlazne	
MK Milevsko	LANius	www.knihmil.cz/LANius/baze.htm	
OK Most	LANius	www.okmo.cz/LANius/baze.htm	
OK Olomouc	LANius	www.ok-olomouc.cz/LANius/baze.htm	
OK P. Bezručů Opava	LANius	www.okpb.cz/LANius/baze.htm	
– pobočka Kateřinky	LANius	www.katerinky.okpb.cz/	
OK Písek	LANius	www.knih-pi.cz/baze.htm	
MK Praha		www.mlp.cz/cz/searcheb/searcheb.htm	

OK Prachatice	LANius	baze.knih-pt.cz/baze.htm	
OK Prostějov	LANius	www.knihovna.cz/LANius/baze.htm	
OK Přerov	LANius	knihovna.cbnet.cz/LANius/baze.htm	
Knihovna J. Drdy Příbram	LANius	www.kjd.pb.cz/LANius/baze.htm	
MK Rokycany	LANius	www.mkro.cz/LANius/baze.htm	
MK Rumburk	LANius	srvmk.interdata.cz/LANius/baze.htm	
Husova knihovna Říčany	LANius	knihovna.ricany.cz/LANius/baze.htm	
Šmidigerova knihovna Strakonice	LANius	www.knih-st.cz/LANius/baze.htm	
OK Svitavy	LANius	www.booksy.cz/LANius/baze.htm	*
OK Tábor	LANius	www.vkta.cz/LANius/baze.htm	
MK Trutnov	LANius	www.mktrutnov.cz/LANius/baze.htm	
MK Třebíč	LANius	knihovna.mn-trebic.cz/LANius/baze.htm	
MK Třeboň	LANius	online.knih-tb.cz/LANius/baze.htm	
MK Varnsdorf	LANius	lanius.vkta.cz/vdorf	
Masarykova veřejná knihovna Vsetín	KP-systém	www.mvk.cz/knihy.htm	
Knihovna K. Dvořáčka Vyškov	RL	www.kkdvyskov.cz/cgi-bin/rl_entry	
Knihovna F. Bartoše Zlín	KP-systém	www.kfbz.cz/opac.htm	*
MK Znojmo	LANius	baze.libraryzn.cz/LANius/baze.htm	

Ostatní knihovny

Parlamentní knihovna Praha	T-series	www.psp.cz/cgi-bin/tinweb/k6	
CMC Graduate School of Business Čelákovice	LANius	knihovna.cmc.cz/LANius/baze.htm	
Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví Praha	RL	www.ipvz.cz/cgi-bin/rl_entry	

Uměleckoprůmyslové muzeum Praha	T-series	katalog.upm.cz/cgi-bin/k6	
Výzkumný ústav geodetický Zdiby	T-series	panurgos.fsv.cvut.cz/tinweb/program/k6	
Zemědělský výzkumný ústav Kroměříž		www.vukrom.cz/knihy.htm	
Masarykova nemocnice Ústí nad Labem	RL	knihovna.mnul.cz	
Fakultní nemocnice s poliklinikou Ostrava	RL	www.fnsपो.cz/skripty/knihovna.html	

* Hvězdička v posledním sloupci označuje katalogy, s nimiž se mi nepodařilo navázat spojení.

U vysokoškolských aj. knihoven není pro úsporu místa uváděn název knihovny. Zpřístupněné naskenované listkové katalogy:

Národní knihovna Praha – <http://katif.nkp.cz> – (generální katalog I, II, III, generální katalog Slovanské knihovny, bibliografie 19. stol., katalog hudebních tisků, katalog knihovnické literatury)

Knihovna Akademie věd Praha – <http://www.lib.cas.cz/knav/lk> – (generální katalog do roku 1992) Moravská zemská knihovna Brno – <http://katalog.mzk.cz/Katalog/TK/JK7894/> – (jmenný katalog Technické knihovny 1978–1994)

Parlamentní knihovna Praha – <http://www.psp.cz/cgi-bin/listek?k=1&c=1&n=1&z=1> – (jmenný katalog do roku 1968)

Přehled katalogů přístupných přes telnet

název knihovny	telnet://	uživ. jméno	heslo
Národní knihovna Praha	omega.nkp.cz	visitor opac	
Státní technická knihovna Praha	alex.stk.cz	visitor	anonym
Národní lékařská knihovna Praha	nlkdec.nlk.anet.cz	visitor	visitor
Moravská zemská knihovna Brno	opac.mzk.cz	visitor	

SVK České Budějovice	cesar.cbvk.cz	library	
Masarykova univerzita Brno	knihovna.muni.cz	tinlib	
Univerzita J. E. Purkyně Ústí nad Labem	tinlib.ujep.cz	tinlib	
Ostravská univerzita Ostrava	195.113.106.14	tinlib	*
Slezská univerzita Opava, Filozoficko- přírodovědecká fakulta	axpsu.fpf.slu.cz	tinlib	tinlib *
České vysoké učení technické Praha	anezka.vc.cvut.cz	library	anonym
Technická univerzita Liberec	library.vslib.cz	library	
Vysoké učení technické Brno	bison.lib.vutbr.cz	opac	
Vysoká škola ekonomická Praha	library.vse.cz	library	*
Výzk. útav geodet., topogr. a kartografický Zdiby	panurgos.fsv.cvut.cz	opac	

Další zajímavé adresy:

„Souborný dotaz do více katalogů“ na serveru STK:

http://www.stk.cz/cgi-bin/charset/katalogy/soub_kat.htm?charset=CP1250

„Meziknihovní výpůjční systém“ Regionální knihovny Karviná: <http://www.mvs.cz>

katalogy T-series: <http://www.cuni.cz/tinlib/welcome#> katal

katalogy Rapid library: <http://www.cosmotron.cz/uzivatel.htm>

katalogy LANius: <http://www.lanius.cz/odkazy.htm>